

Prawo konstytucyjne

wybór i wprowadzenie
Krzysztof Grajewski

Oficyna

a Wolters Kluwer business

przepisy akademickie

Prawo konstytucyjne

Prawo jest na naszej stronie!

www.profinfo.pl
www.wolterskluwer.pl

- codzienne aktualizacje
- pełna oferta
- zapowiedzi wydawnicze
- rabaty na zamówienia zbiorcze do negocjacji
- uproszczony sposób zakupu e-mailem:
zamowienia.internet@wolterskluwer.pl

Prawo konstytucyjne

wybór i wprowadzenie
Krzysztof Grajewski

Oficyna

a Wolters Kluwer business

przepisy akademickie

Stan prawny na 1 października 2008 r.

Redakcja:
Małgorzata Buczna

Korekta:
Faktoria Wyrazu Sp. z o.o.

Skład, łamanie:
Faktoria Wyrazu Sp. z o.o.

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2008

ISBN 978-83-7601-403-6

Wydane przez:
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Redakcja Książek
01-231 Warszawa, ul. Płocka 5a
tel. (022) 535 80 00
31-156 Kraków, ul. Zacisze 7
tel. (012) 630 46 00
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
Księgarnia internetowa: www.profinfo.pl

Spis treści

Wprowadzenie.....	11
ROZDZIAŁ I.	
HISTORIA POLSKIEGO PRAWA KONSTYTUCYJNEGO	13
1. Okres międzywojenny.....	13
Dekret o najwyższej władzy reprezentacyjnej Republiki Polskiej.....	13
Uchwała Sejmu z dnia 20 lutego 1919 r. o powierzeniu Józefowi Piłsudskiemu dalszego sprawowania urzędu Naczelnika Państwa.....	15
Ustawa z dnia 17 marca 1921 roku — Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej	17
Ustawa z dnia 2 sierpnia 1926 r. zmieniająca i uzupełniająca Konstytucję Rzeczypospolitej dnia 17 marca 1921 r.	41
Ustawa Konstytucyjna z dnia 23 kwietnia 1935 r.	45
2. Mała konstytucja z 1947 r. i Konstytucja PRL.....	63
Ustawa Konstytucyjna z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej	63
Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uchwalona przez sejm ustawodawczy w dniu 22 lipca 1952 r.	69
3. Okres 1992–1997	87
Ustawa Konstytucyjna z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym.....	87
Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej uchwalona przez sejm ustawodawczy w dniu 22 lipca 1952 r. (<i>wyciąg</i>).....	101
Ustawa Konstytucyjna z dnia 23 kwietnia 1992 r. o trybie przygotowania i uchwalenia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej	107

ROZDZIAŁ II.

KONSTITUCJA RP. KONTROLA KONSTITUCYJNOŚCI PRAWA 111

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.	111
Ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym	165
Uchwała Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 października 2006 r. w sprawie Regulaminu Trybunału Konstytucyjnego	185

ROZDZIAŁ III.

STATUS PRAWNY JEDNOSTKI..... 201

1. Międzynarodowa ochrona praw człowieka 201

Międzynarodowy Pakt praw obywatelskich i politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r.	201
Protokół fakultatywny do Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych, uchwalony przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 16 grudnia 1966 r. w Nowym Jorku	221
Międzynarodowy Pakt praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r.	227
Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2.	239
Protokół Nr 1 i Nr 4 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzony w Paryżu dnia 20 marca 1952 r. oraz sporządzony w Strasburgu dnia 16 września 1963 r.	257
Protokół Nr 6 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, dotyczący zniesienia kary śmierci, sporządzony w Strasburgu dnia 28 kwietnia 1983 r.	263
Protokół Nr 7 sporządzony dnia 22 listopada 1984 r. w Strasburgu do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności	267

2. Prawo polskie 273

Ustawa z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (<i>wyciąg</i>).....	273
Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (<i>wyciąg</i>)	279
Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich	287
Ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka.....	293

Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (<i>wyciąg</i>).....	297
Ustawa z dnia 5 lipca 1990 r. — Prawo o zgromadzeniach.....	311
Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (<i>wyciąg</i>).....	317
Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. — Prawo o stowarzyszeniach (<i>wyciąg</i>).....	333

ROZDZIAŁ IV.**INSTYTUCJE DEMOKRACJI BEZPOŚREDNIEJ..... 343**

Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym	343
Ustawa z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym	371
Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (<i>wyciąg</i>)	391
Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (<i>wyciąg</i>).....	393
Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (<i>wyciąg</i>).....	395
Ustawa z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli.....	397

ROZDZIAŁ V.**WYBORY DO SEJMU I SENATU, WYBORY PREZYDENTA****ORAZ WYBORY DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO 403**

Ustawa z dnia 12 kwietnia 2001 r. — Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	403
Ustawa z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	489
Ustawa z dnia 23 stycznia 2004 r. — Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego (<i>wyciąg</i>).....	525

ROZDZIAŁ VI.**SEJM, SENAT I ZGROMADZENIE NARODOWE..... 543****1. Status prawny posła i senatora 543**

Ustawa z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora.....	543
Ustawa z dnia 31 lipca 1985 r. o obowiązkach i prawach posłów i senatorów	567

2. Sejm i Senat — struktura oraz zasady działania	569
Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. — Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.....	569
Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 listopada 1990 r. — Regulamin Senatu.....	639
Ustawa z dnia 21 stycznia 1999 r. o sejmowej komisji śledczej.....	675
3. Zgromadzenie Narodowe	683
Uchwała Zgromadzenia Narodowego z dnia 6 grudnia 2000 r. — Regulamin Zgromadzenia Narodowego zwołanego w celu złożenia przysięgi przez nowo wybranego Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.....	683

ROZDZIAŁ VII.

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ..... 685

Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (<i>wyciąg</i>).....	685
Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 marca 2006 r. w sprawie nadania statutu Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.....	697

ROZDZIAŁ VIII.

RADA MINISTRÓW..... 701

Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów.....	701
Uchwała Nr 49 Rady Ministrów z dnia 19 marca 2002 r. — Regulamin pracy Rady Ministrów.....	713
Zarządzenie Nr 77 Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2002 r. w sprawie stałego komitetu Rady Ministrów.....	737
Zarządzenie Nr 139 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2007 r. w sprawie nadania statutu Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.....	743
Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o współpracy Rady Ministrów z Sejmem i Senatem w sprawach związanych z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej.....	745

ROZDZIAŁ IX.

SĄDOWNICTWO I PROKURATURA..... 751

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa.....	751
Ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym.....	759

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (<i>wyciąg</i>).....	779
Ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. — Prawo o ustroju sądów administracyjnych.....	849
Ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (<i>wyciąg</i>).....	861
 ROZDZIAŁ X.	
TRYBUNAŁ STANU	909
Ustawa z dnia 26 marca 1982 r. o Trybunale Stanu	909
Uchwała Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 6 lipca 1982 r. w sprawie regulaminu czynności Trybunału Stanu	919
 ROZDZIAŁ XI.	
NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI	921
Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli.....	921
 ROZDZIAŁ XII.	
KRAJOWA RADA RADIOFONII I TELEWIZJI	949
Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (<i>wyciąg</i>)	949
 ROZDZIAŁ XIII.	
FINANSE PUBLICZNE	955
Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (<i>wyciąg</i>).....	955
Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (<i>wyciąg</i>).....	1011
Ustawa z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (<i>wyciąg</i>).....	1019
 ROZDZIAŁ XIV.	
STANY NADZWYCZAJNE	1029
Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej (<i>wyciąg</i>)	1029
Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym (<i>wyciąg</i>).....	1045
Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (<i>wyciąg</i>)	1057

Wprowadzenie

Niniejszy zbiór przepisów jest przeznaczony dla słuchaczy studiów stacjonarnych i zaocznych studiujących polskie prawo konstytucyjne, przede wszystkim na wydziałach prawa i administracji. Może on również stanowić istotne źródło informacji o aktualnych polskich uregulowaniach ustrojowych dla słuchaczy studiów politologicznych, a także innych osób zainteresowanych problematyką ustrojową.

Wybór zamieszczonych przepisów został podyktowany przede wszystkim zakresem materiału tradycyjnie wykładanego w ramach przedmiotu nauczania prawa konstytucyjnego na wydziałach prawa i administracji szkół wyższych w Polsce, a w części prezentującej obowiązujące ustawodawstwo — także systematyką aktualnej regulacji konstytucyjnej, która w większości przypadków była podstawą do podziału prezentowanych materiałów w określone grupy tematyczne. Warto zaznaczyć, że niekiedy akty prawne są przedstawione w postaci niepełnej (tj. wyciągów). Jest to uzasadnione charakterem niniejszego opracowania, które — jak to już wyżej wskazano — ma przede wszystkim charakter dydaktyczny.

Zajęcia z prawa konstytucyjnego obejmują również problematykę historii polskiego prawa konstytucyjnego od momentu odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r. Dlatego też w pierwszym rozdziale niniejszej publikacji zamieszczono akty prawne o charakterze historycznym. Są to m.in.: konstytucja marcowa z 1921 r., konstytucja kwietniowa z 1935 r., konstytucja PRL z 1952 r., a także trzy akty rangi konstytucyjnej regulujące ustrój Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1992–1997. Pozostałe rozdziały zawierają akty prawne aktualnie obowiązujące. W drugim rozdziale przedstawiono tekst aktualnej konstytucji RP z 1997 r. oraz przepisy związane z kontrolą konstytucyjności prawa. W kolejnym rozdziale zamieszczono akty normatywne dotyczące praw i wolności człowieka. Są to zarówno regulacje wynikające z wiążącego Rzeczpospolitą Polską prawa międzynarodowego, jak i ustawodawstwo polskie. W rozdziałach IV i V zaprezentowano regulacje związane z formami sprawowania władzy przez suwerena, a więc odnoszące się do instytucji demokracji bezpośredniej oraz prawa wyborczego.

W rozdziałach VI–XII zostały przedstawione różnej rangi unormowania związane z działalnością, kompetencjami oraz pozycją ustrojową najwyższych organów państwowych. W tej części można zatem znaleźć przepisy poświęcone funkcjonowaniu parlamentu, statusowi prawnemu posłów i senatorów, władzy wykonawczej (Prezydentowi RP i Radzie Ministrów), sądownictwu i prokuraturze,

Trybunałowi Stanu, Najwyższej Izbie Kontroli oraz Krajowej Radzie Radiofonii i Telewizji. W rozdziale XIII i XIV zaprezentowano natomiast unormowania poświęcone dwóm niezwykle istotnym konstytucyjnie kwestiom, tj. stanom nadzwyczajnym oraz problematyce finansów publicznych.

Pozwalam sobie wyrazić nadzieję, że przedstawiony Czytelnikom zbiór okaże się przydatny i pomocny w studiowaniu często skomplikowanej materii prawa konstytucyjnego.

Krzysztof Grajewski

HISTORIA POLSKIEGO PRAWA KONSTITUCYJNEGO

1. Okres międzywojenny

Dekret

o najwyższej władzy reprezentacyjnej Republiki Polskiej

(Dz. Pr. P. P. z 1918 r. Nr 17, poz. 41)

Na podstawie dekretu z d. 14 listopada r.b. przedłożył mi p. Prezydent ministrów uchwalony przez Tymczasowy Rząd Ludowy republiki Polskiej projekt utworzenia Najwyższej władzy reprezentacyjnej Republiki Polskiej aż do czasu zwołania Sejmu Ustawodawczego.

Zatwierdzając przedłożony mi projekt, stanowią, co następuje:

Art. 1. Obejmuję, jako Tymczasowy Naczelnik Państwa, Najwyższą Władzę Republiki Polskiej i będę ją sprawował aż do czasu zwołania Sejmu Ustawodawczego.

Art. 2. Rząd Republiki Polskiej stanowią mianowani przezemnie i odpowiedzialni przedemną, aż do zebrania się Sejmu, Prezydent Ministrów i Ministrowie.

Art. 3. Projekty ustawodawcze uchwalone przez Radę Ministrów ulegają mojemu zatwierdzeniu i zyskują moc obowiązującą, o ile sama ustawa inaczej nie stanowi, z chwilą ogłoszenia w Dzienniku Praw Państwa Polskiego; tracą one moc obowiązującą, o ile nie będą przedstawione na pierwszym posiedzeniu Sejmu Ustawodawczego do jego zatwierdzenia.

Art. 4. Akty rządowe kontrasygnuje Prezydent Ministrów.

Art. 5. Sądy wydają wyroki w imieniu Republiki Polskiej.

Art. 6. Wszyscy urzędnicy Państwa Polskiego składają przysięgę na wierność Republice Polskiej według ustalić się mającej przez Radę Ministrów roty.

Art. 7. Mianowanie wyższych urzędników państwowych, zastrzeżone w myśl przepisów dotychczasowych Głowie Państwa, wychodzić będzie odemnie, na propozycję Prezydenta Ministrów i właściwego Ministra.

Art. 8. Budżet Republiki Polskiej na pierwszy okres budżetowy uchwali Rząd i przedłoży mi do zatwierdzenia.

Dan w Warszawie, dnia 22 listopada 1918 roku.

J. Piłsudski

Prezydent Ministrów:

Moraczewski

Uchwała Sejmu

z dnia 20 lutego 1919 r.

o powierzeniu Józefowi Piłsudskiemu dalszego sprawowania urzędu Naczelnika Państwa

(Dz. Pr. P. P. z 1919 r. Nr 19, poz. 226; zm.: Dz. U. z 1920 r. Nr 17, poz. 84)

I. Sejm przyjmuje oświadczenie Józefa Piłsudskiego, że składa w ręce Sejmu urząd Naczelnika Państwa do wiadomości i wyraża Mu podziękowanie za pełne trudów sprawowanie urzędu w służbie dla Ojczyzny.

II. Aż do ustawowego uchwalenia tej treści Konstytucji, która określi zasadniczo przepisy o organizacji naczelnych władz w Państwie Polskiem, Sejm powierza dalsze sprawowanie urzędu Naczelnika Państwa Józefowi Piłsudskiemu na następujących zasadach:

1. Władzę suwerenną i ustawodawczą w Państwie Polskiem jest Sejm Ustawodawczy; ustawy ogłasza Marszałek z kontrasygnacją Prezydenta Ministrów i odnośnego Ministra fachowego. Emisja biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej lub innych biletów, obciążających Skarb Państwa, nie mniej zaciąganie pożyczek państwowych, tudzież przyjmowanie przez Państwo gwarancji finansowych nie może nastąpić bez uprzedniego zezwolenia Sejmu.
2. Naczelnik Państwa jest przedstawicielem Państwa i najwyższym wykonawcą uchwał Sejmu w sprawach cywilnych i wojskowych.
3. Naczelnik Państwa powołuje Rząd w pełnym składzie na podstawie porozumienia z Sejmem.
4. Naczelnik Państwa oraz Rząd są odpowiedzialni przed Sejmem za sprawowanie swego urzędu.
5. Każdy akt państwowy Naczelnika Państwa wymaga podpisu odnośnego Ministra.

Ustawa

z dnia 17 marca 1921 roku

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

(Dz. U. Nr 44, poz. 267)

W Imię Boga Wszechmogącego!

My, Naród Polski, dziękując Opatrzności za wyzwolenie nas z półtorawiekowej niewoli, wspominając z wdzięcznością męstwo i wytrwałość ofiarnej walki pokoleń, które najlepsze wysiłki swoje sprawie niepodległości bez przerwy poświęcały, nawiązując do świetnej tradycji wiekopomnej Konstytucji 3-go Maja — dobro całej, zjednoczonej i niepodległej Matki—Ojczyzny mając na oku, a pragnąc Jej byt niepodległy, potęgę i bezpieczeństwo oraz ład społeczny utwierdzić na wiekiustych zasadach prawa i wolności, pragnąc zarazem zapewnić rozwój wszystkich Jej sił moralnych i materialnych dla dobra całej odradzającej się ludzkości, wszystkim obywatelom Rzeczypospolitej równość, a pracy poszanowanie, należne prawa i szczególną opiekę Państwa zabezpieczyć — tę oto Ustawę Konstytucyjną na Sejmie Ustawodawczym Rzeczypospolitej Polskiej uchwalamy i stanowimy.

Rozdział I. Rzeczpospolita

Artykuł 1

Państwo Polskie jest Rzeczpospolitą.

Artykuł 2

Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu. Organami Narodu w zakresie ustawodawstwa są Sejm i Senat, w zakresie władzy wykonawczej — Prezydent Rzeczypospolitej łącznie z odpowiedzialnymi ministrami, w zakresie wymiaru sprawiedliwości — niezawisłe Sądy.